

سال اضطراب و خشونت بی‌مرز

سال ۲۰۱۴ روز ۳۱ دسامبر (دهم دی‌ماه ۹۳) به پایان می‌رسد. شدت تحولات این سال به قدری بود که گاهی در یک روز با ۳ عنوان خبری فوری از انفجار و سقوط و جنگ روبه‌رو بودیم.

سال ۲۰۱۴ روز ۳۱ دسامبر (دهم دی‌ماه ۹۳) به پایان می‌رسد. شدت تحولات این سال به قدری بود که گاهی در یک روز با ۳ عنوان خبری فوری از انفجار و سقوط و جنگ روبه‌رو بودیم.

به همین دلیل به انتخاب ناظران تحولات جهانی، نام اضطراب و بی‌ثباتی برای این سال انتخاب شده است.

سال فلسطین

تابستان گذشته، وقتی تصاویر کودکان کشته و زخمی شده غزه که شب و روز زیر رگبار گلوله و توپ و موشک بودند در سراسر جهان منتشر شد، گویی بعد از ۵۰ سال دنیای به خواب رفته نسبت به فلسطین را از خواب بیدار کرد. نظامیان رژیم صهیونیستی تابستان امسال به بهانه مفقود شدن و بعد کشته شدن ۳ شهرك‌نشین یهودی که هنوز معلوم نشده چه‌کسی آنها را کشته، غزه را به مدت ۲ ماه زیر سنگین‌ترین حملات هوایی، زمینی و دریایی گرفت. در این حمله بیش از ۲ هزار فلسطینی به شهادت رسیدند که نزدیک به ۵۰۰ نفر آنها کودک بودند. بعد از این جنگ بود که حتی حامیان غربی صهیونیست‌ها هم از این حمایت شرم‌منده شدند. در ۳ ماه پایانی سال ۲۰۱۴، موج حمایت از فلسطین اروپا را فرا گرفت و پارلمان‌ها که نماد قدرت و رأی مردم هستند، یکی پس از دیگری، با رأی به قطعنامه‌هایی، از دولت‌هایشان خواستند که کشور فلسطین را به رسمیت بشناسند. این وضعیت، موقعیت سیاسی بنیامین نتانیاو نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی را متزلزل کرده‌است تا جایی که او مجبور به اعلام برگزاری انتخابات زودهنگام شده که قرار است ۲ ماه دیگر برگزار شود.

پوتین پنجه در پنجه غرب

«می‌خواهند این خرس را به زنجیر درآورند اما من نمی‌گذارم.» این جمله ولادیمیر پوتین در آخرین کنفرانس مطبوعاتی سال ۲۰۱۴ در مسکو بود. این جمله می‌تواند یک سال رویارویی روسیه با غرب را به خوبی تعریف کند. ماجرا از اوکراین شروع شد، وقتی اعتراض‌های خیابانی به فرار رئیس‌جمهوری منجر شد که مورد حمایت روسیه بود. وقتی ویکتور یانوکوویچ کیف را به مقصد روسیه ترک کرد، بعضی فکر می‌کردند این پایان کار روسیه در اوکراین است. اما این آغاز ماجرای بود که اکنون روسیه و غرب را به‌طور بی‌سابقه‌ای رو در روی هم قرار داده‌است.

پوتین کریمه را به خاک روسیه الحاق و از جدایی‌طلبان شرق اوکراین حمایت کرد. جدایی‌طلبان هم دست به اقدام نظامی بردند و اعلام خودمختاری کردند. اتحادیه اروپا و آمریکا در واکنش به این دوپارگی اوکراین، تحریم‌های شدیدی علیه روسیه وضع کردند که با وجود آنکه به‌خودشان هم ضربه اقتصادی وارد می‌کرد، اما روسیه را در موقعیت دشوار اقتصادی قرار داد. این تحریم‌ها در کنار کاهش قیمت نفت، ارزش پول ملی روسیه را ۴۰ درصد کاهش داده‌است. اما روسیه حاضر نیست در مقابل غرب کوتاه بیايد.

سال سقوط دردانه سیاه

سال ۲۰۱۴ را بعضی تحلیلگران، سال غیرمنتظره‌ها نامیده‌اند. اما یکی از غیرقابل پیش‌بینی‌ترین غیرمنتظره‌های امسال، سقوط ۴۰ درصدی قیمت نفت در بازارهای جهانی آن هم در یک دوره زمانی ۶ ماهه بود. قیمت نفت در سالی که گذشت به پایین‌ترین حد خود در ۵ سال گذشته رسید. مجموعه‌ای از عوامل از جمله افزایش تولید نفت آمریکا و بی‌نیاز شدن به واردات نفت، کندي رشد اقتصاد چین و اروپا به‌عنوان بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان انرژی در جهان و وارد شدن تولیدکننده بزرگ نفتی به بازار یعنی عراق و لیبی، از عوامل این کاهش شدید قیمت بودند. البته اتفاق غیرمنتظره‌ای که به این کاهش قیمت دامن زد، تصمیم اوپک برای واکنش نشان ندادن به بازار بود.

عربستان به عنوان یکی از عوامل بانفوذ اوپک که بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت جهان است، با کاهش سهمیه نفت اوپک در بازار مخالفت کرد. دلیل این مخالفت عربستان را بعضی ادامه رویارویی بر سر قدرت و نفوذ در منطقه با رقبای دیرینه‌ای چون ایران می‌دانند و بعضی دیگر می‌گویند که این کار عربستان ضربه‌ای به فناوری جدید انرژی و استخراج نفت و گاز شیل در آمریکا است.

ظهور هیولای داعش و بوکوحرام

در سالی که گذشت هیولایی در خاورمیانه ظهور کرد که موجب شد جهان نام القاعده را به عنوان منشا تروریسم فراموش کند. گروه تروریستی موسوم به دولت اسلامی عراق و شام، که با استفاده از جنگ سوریه و با دلارها و تسلیحات برخی قدرت‌های منطقه و جهان عرب شکل گرفت، در این سال در خاک عراق و سوریه ادعای خلافت کرد. این گروه که ابتدا به عنوان شاخه‌ای از القاعده در خاک عراق شکل گرفت و بعدها به سوریه رفت، اکنون بخش‌هایی از خاک این دو کشور را در اشغال خود دارد. رقه در سوریه و موصل در خاک عراق، پایگاه‌های قدرت این گروه هستند.

جنگجویانی از سراسر جهان از جمله هزاران نفر از کشورهای غربی از استرالیا تا انگلیس به این گروه تروریستی پیوستند. ظهور این گروه، توجه جهان به ویژه غربی‌ها را به منشا حقیقی افراط‌گرایی و خشونت در خاورمیانه جلب کرد. وقتی معلوم شد که داعش در مدارسش در سوریه، کتاب‌های درسی عربستان را تدریس می‌کند، روزنامه نیویورک تایمز خطاب به دولت آمریکا نوشت: سال‌هاست که در مبارزه با تروریسم آدرس غلط رفته‌است. شاخه‌ای دیگر از این گروه به نام بوکوحرام در شاخ آفریقا کشورهای نیجریه و سومالی را هدف گرفته است.

سال افشای سیا، اعتراض سیا

سال ۲۰۱۳ برای آمریکایی‌ها سال افشاگری ادوارد اسنودن بود. مأمور سابق سیا دولت آمریکا را با افشا کردن برنامه جاسوسی گسترده این کشور دچار یک بحران کرد. در ۲۰۱۴ اما این اعتراض سیاهپوست‌های آمریکا علیه تبعیض نژادی و گزارش کنگره درباره برنامه شکنجه سازمان سیا بود که این کشور را تکان داد. شعله‌های اعتراض علیه تبعیض نژادی و خشونت پلیس آمریکا در سالی که گذشت با قتل مایکل براون ۱۸ ساله در فرگوسن روشن شد. قتل این جوان سیاهپوست شورش و اعتراض در شهرهای مختلف را رقم زد و گزارش کالبدشکافی هم نشان می‌داد که این جوان با شلیک حداقل ۶ گلوله از فاصله نزدیک توسط یک مأمور سفیدپوست به قتل رسیده است.

هرچند اعتراض‌ها ادامه داشت اما این تبرئه مأمور سفیدپوست از سوی هیأت منصفه و حکم عدم پیگرد قضایی او بود که باعث شد موج جدید شورش سراسر آمریکا را فراگیرد. انتشار فیلم قتل اریک گارنر سیاهپوست و در روندی مشابه تبرئه مأمور سفیدپوست پلیس عامل خفه کردن او هم باعث شد تا هیزم آتش اعتراض‌ها بیشتر شود. مدتی بعد هم جوان سیاهپوست دیگری توسط مأموران پلیس در منطقه نزدیک قتل براون کشته شد. در بحبوحه این اعتراض‌ها کمیته اطلاعات سنا گزارش جنجالی خود درباره شکنجه متهمان به تروریسم را منتشر کرد که افکار عمومی در آمریکا را تکان داد.

از این گزارش ۶ هزار و ۲۰۰ صفحه‌ای فقط ۴۸۰ صفحه خلاصه آن منتشر شده و مابقی آن محرمانه باقی مانده است اما همین خلاصه هم باعث جنجالی گسترده شده است. در این گزارش جزئیات هولناکی از شکنجه فیزیکی و روانی متهمان در بازداشتگاه‌های غیرقانونی آمریکا موسوم به Black Sites منتشر شده و همچنین نتیجه‌گیری کمیته اطلاعاتی سنا نشان می‌دهد که اطلاعات به دست آمده در نتیجه شکنجه‌ها مهم و تأثیرگذار هم نبوده‌اند. مقام‌های آمریکا اعلام کرده‌اند که مسئولان شکنجه‌ها پیگرد نمی‌شوند و پلیس‌های قاتل سفیدپوست هم یکی پس از دیگری تبرئه شده‌اند. آتشی که در آمریکا به پا شده بعید است با تمام شدن سال ۲۰۱۴ به خط پایان برسد.

بمب‌افکن‌های مجازی، کماندوهای آنلاین

محو شدن ۹ ساعته کره شمالی از نقشه آنلاین جهان، هک شرکت سونی پیکچرز و از کار افتادن چند بخش صنعتی آلمان؛ اینها تنها مشت‌های نمونه خروار از حملات سایبری سال ۲۰۱۴ بودند که خبرهایشان به رسانه‌ها رسید. سالی که گذشت را بسیاری با دوبرابر شدن خطرات حملات مجازی سال جنگ‌های سایبری توصیف کرده‌اند. اوج حملات سایبری زمانی بود که شرکت سونی پیکچرز هدف حمله قرار گرفت و هکرها با دسترسی به کلمه‌های عبور مدیران سیستم حجم زیادی از اطلاعات را سرقت کردند.

مدت کوتاهی بعد مشخص شد که علت اصلی حمله ساخت فیلم کم‌دی «مصابحه» توسط این شرکت بوده که درباره ترور رهبر کره شمالی است. تهدید هکرها برای پدید آوردن وضعیتی مانند ۱۱ سپتامبر باعث شد سونی در ابتدا اعلام کند که از اکران این

فیلم صرف نظر کرده است؛ مسئله‌ای که باعث اعتراض صریح باراک اوباما، رئیس‌جمهور آمریکا شد. چند روز پس از آنکه مقام‌های آمریکا دولت کره‌شمالی را مسئول حملات سایبری به شرکت سونی پیکچرز معرفی کردند اما خدمات اینترنتی در کره‌شمالی برای چندین ساعت کاملاً قطع شد تا نبرد دوطرف بالا بگیرد. سال ۲۰۱۴ را اوج دوران جنگ‌های سایبری می‌دانند. آنطور که کارشناسان تخمین زده‌اند در سالی که تمام شد میزان خطر حملات سایبری نسبت به سال گذشته دوبرابر شده است.

دفتر امنیت اطلاعات آلمان هم در گزارش سالانه ۲۰۱۴ خود اعلام کرده که در مقطعی هکرها توانسته‌اند که یک کارخانه ذوب‌آهن این کشور را از کار بیندازند و ضرر هنگفتی به این کشور بزنند. همچنین دولت کره‌جنوبی اعلام کرد که با تهدید حملات سایبری به تأسیسات هسته‌ای این کشور در حال برگزاری یک رزمایش امنیتی است که به دنبال نشت اطلاعات هسته‌ای این کشور صورت گرفت. ۲۰۱۴ سال افزایش گسترده حملات سایبری بود؛ مسئله‌ای که نشان داد که حالا علاوه بر زمین، هوا، دریا و فضا این فضای مجازی است که در سال جدید عرصه جدید نبرد کشورها خواهد بود.

ویروسی مشهورتر از ستاره‌ها

ستاره‌های سینما و تلویزیون برای مشهور شدن باید به قول مشهور خاك صحنه بخورند و جلوي دوربین‌ها ژست بگیرند تا اسم‌شان به صفحه اول روزنامه‌ها برسد. در سال ۲۰۱۴ اما ناگهان نام یک ویروس تیتراول رسانه‌ها را به‌خودش اختصاص داد و با کشتن سریع بیشتر از ۷ هزار نفر مرزهای کشورها را یکی پس از دیگری پشت سر گذاشت.

ابولا نام ویروسی است که در سال جدید میلادی هم زیاد نامش شنیده می‌شود. نخستین بار این ویروس در کنگو دیده شد و نامش را از یکی از رودخانه‌های این کشور گرفت. در سال ۱۹۷۶ نام ابولا نخستین بار شنیده شد اما این دور جدید شیوع این ویروس در سال ۲۰۱۴ بود که باعث شد نامش در همه جهان شنیده شود. آخرین آمارها نشان می‌دهد که ابولا جان بیش از ۷ هزار و ۳۰۰ نفر را در کشورهای مختلف جهان در سالی که گذشت گرفته است. اکثر قربانیان این بیماری از کشورهای سیرالئون، لیبیا و گینه بیسائو بوده‌اند اما کشورهای مختلف و دیگر جهان هم با این ویروس دست و پنجه نرم کرده‌اند.

چند نفر از امدادگران که برای کمک رفته بودند به این ویروس آلوده شدند و یک تکنسین شاغل در مرکز تحقیقات ویروس‌شناسی آتلانتا هم با بی‌احتیاطی، ابولا گرفت. در روزهای پایانی سال ۲۰۱۴ پای این ویروس به انگلیس هم کشیده شد. چند نفر از مبتلایان به ابولا توانستند جال سالم به در ببرند و درمان شوند اما هنوز به‌گفته محققان راه زیادی برای تولید و تکمیل واکسن ابولا وجود دارد.

۲۰۱۴ تمام شد اما داستان ابولا حداقل تا پایان ۲۰۱۵ ادامه دارد. ویروس مشهور ۲۰۱۴ هنوز هم شایع است، هنوز هم جان انسان‌ها را می‌گیرد و هنوز هم موارد جدیدی از آن تشخیص داده می‌شود. به همین‌خاطر برای مبارزه‌ای پیگیر و طولانی، سال ۲۰۱۵ باید همه جهان آماده باشند. نام ابولا به‌همین‌خاطر احتمالاً در پیام تبریک سال نوي بسياري از سران جهان شنیده خواهد شد.